

Doberdob

"Oj Doberdob, oj Doberdob,
slovenskih fantov grob.

Kjer smo kri prelivali
za svobodo domovine,
kjer smo jih pokopali,
slovenske fante.

Oj Doberdob, slovenski grob!
Oj Doberdob, slovenski grob! "

Uvod

Vojne nas spremljajo že od samega začetka človeštva. Tudi na slovenskih tleh se jih je zgodilo kar nekaj. Mnogo tudi za naše ozemlje. Taka vojna oziroma bitka je bila tudi za planoto Doberdob. V tej vojni se je borilo kar nekaj različnih narodov. Ker me je zanimalo kako in zakaj se je začelo in končalo sem prebral knjigo o tem, in sedaj napisal referat.

Prva svetovna vojna

Vse skupaj se je začelo s tem, da je Italija prestopila od centralnih sil k antantnim silam. K Franciji, Veliki Britaniji in Rusiji je prestopila zaradi želje po slovenskem (takratne Avstro-ogrske) ozemlju, katerega so ji tudi ponudile.

23. maja 1915 pa je Italija napovedala vojno Avstro-Ogrski. Ta je svoje vojake umaknila z meje z Italijo in jih razporedila na obrambno črto na levem bregu Soče, kjer so čakali na italijanski napad.

Boji za Doberdob

Boji za Doberdob, oziroma Doberdobsko planoto so se začeli s 1. soško bitko. Italijani so jo hoteli zavzeti, a so prišli le do vznožja. Začeli so pa tako, da so zasuli doberdobsko planoto z istrelki vseh kalibrov. Planoto so obstreljevali en teden, od 23. junija 1915 do 30. junija 1915. S to akcijo so želeli onesposobiti oziroma poslabšati položaj avstro-ogrskim vojakom. Italijani so imeli na voljo 250 poljskih topov in 45 topov težkega kalibra, Avstro-Ogrska vojska pa 135 poljskih topov in 45 topov težkega kalibra. Mnogo avstro-ogrskih topov je bilo že zastarelih, poleg tega pa so imeli še mnogo manj streliva kot Italijani.

Italijanska pehota v času obstreljevanju ni precej napadala, nekaj napadov so poskušali izvesti, a so bili odbiti.

Po obstreljevanju je italijanska stran napotila 7 divizij proti zahodnem delu kraške planote. Tam so se boji odvijali do konca prve soške bitke (7. julija).

Že pri teh prvih bojih poleti in tudi kasneje se je pokazala ena zelo slaba stran kraškega terena. In to je pomanjkanje vode. Najbližje bojišča je bil vodnjak pri Sv. Martinu, iz katerega niso smeli piti ker je bilo prepovedano. Ker so nekateri vojaki pili iz njega, so imeli vojaki črevesne težave, ki se je pogosto končala s smrtjo. Zaradi pomanjkanja vode so vojaki pili tudi lasten urin.

11 dni so Italijani dali mir, nato pa so začeli s 2. soško bitko. S to bitko so se zopet želeli približati Doberdobu. To so nameravali narediti v dveh fazah. V prvi fazi bi se prebili med Debelo Grižo in Zdravščino. V drugi fazi pa so hoteli osvojiti Debelo Grižo in Grižo. Zopet so se lotili akcije s obstreljevanjem. Menda naj bi padlo tudi po 60-70 izstrelkov na minuto. Avstro-ogrska stran je tudi obstreljevala napadalce, a so zaradi premalo streliva bolj točno ciljali, in hitro onesposobili veliko italijanskih topov. Bolj kot to da ti pade granata na glavo je bilo možno, da je vate priletel kak košček granate (šrapnel), ali pa kos kamenja ki so se lomili ob eksploziji.

Italijani so zopet napadli s pehoto. Prodrli so skozi južno krilo branilcev, a so jih po 200-300m ustavile rezervne ogrske enote. To bitko so Italijani okupirali Debelo grižo. Neprestano obstreljevanje je prekinilo vse telefonske zveze med enotami. Poveljstvo je zahtevalo da naj začno protinapad, a to ni bilo možno v takratni situaciji. Poveljnik tega ni verjel, zato ga je častnik prosil, naj osebno obiše bojišče in se prepriča kaj se res dogaja. Ta se je res odpravil na bojišče, in videl kako je. Čez nekaj dni so na bojišče dobili ukaz da se morajo stari položaji obdržati ali pa ponovno zavzeti. Torej je morala Avstro-ogrska vojska spet v protinapad, kjer je izgubila mnogo mož. Ker je

bila izguba prevelika niso obdržali svojih položajev ampak so se vrnilo na stare. Za primer lahko povemo, da je sta v eni noči dva bataljona izgubila 600 mož. Italijani so prodirali zmeram globlje, ker je imela avstro-ogrška vojska preveč izgub in rezervne enote niso mogle priti dosti kmalu, da bi nadomestili tamkajšnje enote. Tu so se poleg pomanjkanja vode borili tudi s trupli, ki jih niso mogli odnesti v zaledje, in so ležala vsepovprek in gnila, kar je branilcem še poslabšalo stanje na fronti. Italijani so začeli obstreljvati še s letali. Konec julija je bil vrhunec soške bitke. Vendar druga soška bitka Italijanom ni uspela. Niso zavzeli veliko ozemlja, ampak so pa avstro-ogrski povročili veliko žrtev. Svetozar Boroević je želel, da bi obdržali obrambne položaje, ne glede na razmere. Pravi da ne pozna umika, in če zasedejo položaj nasprotniki, ga je treba s protinapadom takoj prevzeti nazaj. Mnogi se z njem niso strinjali, a je nakoncu taktiko tudi speljal. Ker je bil General Boroević tako tog in krut so ga nekateri poimenovali kar »Soški lev«. Mnogi so bili kritični do njega, a se je po koncu 2. soške bitke izkazalo da je naredil prav.

Svetozar Boroević von Bojna

V 3. in 4. soški bitki so Italijani zopet hoteli zasesti Doberdobsko planoto oziroma območje Debele griže. Italijani so okrepili svoje vrste s še več topovi, dobili so tudi nove pripomočke za uničevanje žičnih ovir, jeklene čelade. . . Avstro-ogrsko stran se ni mogla okrepiti s topovi, ampak so začeli delati kaverne, jarke, zavarovana bivališča vojakov. Italijani so kot že prvi dve bitki obstreljevali položaje avstro-ogrsko vojske. Vendar tokrat ni bilo takega učinka obstreljevanja, ker so se branilci na to pripravili. 21. oktobra so bili najhujši pehotni napadi na Debelo Grižo. Italijani so večkrat prodrli v jarke branilcev, ampak so jih le-te s protinapadom hitro dobili nazaj.

V 5. soški bitki (od 11. do 16. marca) se je pojavil že nov sovražnik – pomanjkanje hrane in tudi drugih materialnih dobrin. Avstro-ogrsko vojska je bila že zelo oslABLJENA, zato so videli edino možnost, da izvedejo napad na Italijane, in jih potisnejo kolikor bo šlo. Napadli so v smeri proti Benetkam. Branilci so dobili sporočilo, da bodo Italijani uporabili bojne pline. Zato so se začeli uriti za zaščito pred plinskim napadom in dobili so plinske maske. Kasneje iz tega ni bilo nič. Napadalci v tej bitki niso bili uspešni, saj so bili njihovi napadi uspešno odbiti.

Vojna v predorih

Dne 30. aprila 1916 so avstro-ogrsko straže na izpostavljenih mestih obrambne linije na Debeli Griži zaznale, da so Italijani začeli kopati kar na dvajsetih mestih podzemne rove v smeri prvih bojnih položajev avstro-ogrskih enot. Ker Italijani v vsem tem času kakor traja bitka niso zavzeli veliko novega ozemlja in niso napredovali so poskusili s to novo taktiko bojevanja. Kmalu je ta način bojevanja postal vsakdanjik, in sta se ga lotevali obedve strani. Namen tega bojevanja je bil, da so rove skopali čim bližje sovražniku ali pa kar pod njegove bojne položaje, notri namestijo eksploziv in ga aktivirajo. S tem so naredili kar veliko škode, krater ki je nastal ob eksploziji pa so uporabili kot novo oporno točko. Kljub nenehnemu obstreljevanju in napadanju so vrtnanje in kopanje rogov sovražniki mnogokrat zaznali in se umaknili. Začel se je čas, ko so en proti drugemu začeli kopati predor. Italijani so začeli kopati rov proti Avstrijcem, za kar so tudi zvedeli. Ker niso smeli dopustiti, da bi Italijani prišli na njihovo stran so kot protinapad so začeli kopati rov v njihovo smer. Ko so prišli čisto blizu, so Avstro-ogrski vojaki na konec rova položili razstrelivo (900 kilogramov dinamita), vhod pa zaprli. 8. maja 1916 so detonirali eksploziv. Nastal je ogromen krater, katerega so zasedli branilci in pridobili novo oporišče. Takoj po zasedbi so si na rob kraterja namestili vreče s peskom za zaščito in krater povezali z jarki ki so bili zadaj. Naslednji dan so Italijani to novo oporišče bombardirali, tako da so avstro-ogrski vojaki krater zapustili in ponoči zopet začeli z utrjevalnimi deli. Kasneje je bilo še več takih napadov.

Bojni plini

Menda naj bi se na Avstro-ogrski strani pojavila ideja o uporabi plina že novembra 1915 . Februarja in v začetku marca pa so resno razpravljali o tem. Začele so se priprave na napad s plinom, kjer so izurili vse vojake kako ravnati s plinsko masko in plinom. Načrtovali so, da bodo spustili plin (mešanica klora in fosgena), in ko bo plin dosegel prvo bojno črto bodo napadli, ker se bodo Italijani začeli dušiti, in zagnali paniko. Končni cilj naj bi bil ponovno zavzetje ozemlja do reke Soče. Celotno akcijo plinskega napada je vodil podmaršal Karl Gelb von Sigesstern Plinske jeklenke so začeli nameščati 24. junija 1916 . Iz zaledja do fronte so morali

prenesti 6.000 jeklenk plina.. Plin s katerim so napadli je spadal v skupino dušljivcev.Njegove pare se na odprtem prostoru zadrže 15-20 minut, v okopih,vrtačah in gozdu pa 2-3 ure.Pri tem plinu se učinki ne pokažejo takoj, takoj se pojavi le stiskanje v grlu, strah, šele po 24 urah pride do otekline in krvavitve pljuč. Plin so spustili po ceveh v nasprotnika. Za to so rabili pravšnje vremenske pogoje, zato so čakali na pravi dan. Da so vedeli kdaj bodo razmere pravšnje so namestili mnogo vremenskih opazovalnic. Ker so po izpustitvi plina nameravali napasti s pehoto, so morali le-te nekako opremiti za boj na blizu. Vojaki so dobili lesene kije, ki so bili na koncu ojačani z rogljičasto kovinsko glavo.29. junija so ukazali izpustitev plina. Ker je bilo veliko telefonskih zvez poškodovanih, mnogi niso bili seznanjeni s ukazom.Plinski napad ni uspel tako kot so si ga zamislili. Odprli so le 3.000 jeklenk, mnogo branilcev se je tudi zastrupilo s plinom, na napadalčevi strani pa ni bilo toliko žrtev kot so pričakovali. So pa s tem napadom za nekaj časa zaustavili Italijane. Ne vedo točno koliko je bilo mrtvih Italijanov, saj so takoj po napadu Italijani poskušali in zavzeli nazaj bojne črte.

6.soška bitka (4. do 17 avgusta)

4. avgusta 1916 je imela avstro-ogrška 106 bataljonov, italijani pa kar 223, s tem da so imeli Italijani še topniško in letalsko podporo za seboj.

Italijani so zopet pripravljali napad. Želeli so zavzeti goriško mostišče. Goriško mostišče je obsegalo desni breg Soče pred Gorico in je zavilo s Sabotina mimo vasi Podsabotin na Oslavje ter na vzpetino Grafenberg in nad Podgoro od koder se je pri vasi Ločnik spustila do reke Soče.Tokrat niso želeli le vojaške akcije ampak predvsem politično, da dokažejo da v tej vojni žrtve niso zaman. Pred vsako bitko so bili pribežniki tisti ki so avstro-ogrsko vojsko posvarili o prihajajočem napadu. Tokrat le-teh ni bilo. Torej so to bitko izpeljali dokaj skrito.

Italijani so razdelili načrt na dve obdobji. V prvem bi izvedli slepilne napade na južnem delu, da bi branilci mislili da je smer napada na Trst. Ko bi avstro-ogrška poslala svoje rezerve tja, bi napadli v smeri Gorica- Ljubljana. Zopet so napadli Debelo Grižo, ki naj bi izgledala kot bruhaajoči vulkan. Obstreljevali so tudi poti do bojišča in postojanke v zaledju. Italijanom je uspelo zavzeti 4 vrhove Debele Griže. Avstro-ogrski vojaki so poskušali nazaj zavzeti položaje, a ni šlo. Začela se je evakuacija vojaških enot in materiala iz Gorice. 9.avgusta so Italijani zasedli Gorico. Tega dne so tudi Ogri nazaj zavzeli Debelo Grižo. Vendar le za nekaj ur. Ampak s tem so pomagali avstro-ogrskim vojakom izvesti umik s prve bojne črte. Italijani so obtičali v Gorici, niso šli prodirati naprej.

Zaključek:

Bitk je konec, a spomin še živi. Na Doberdob nas spominjajo pesmi, slike, pripovedi, spomeniki in še veliko drugih stvari. Mislim da so bile te bitke kar ene najhujših na slovenskem. Vročina poleti, mraz pozimi, mnogo mrtvih soborcev, stalno obstreljevanje, to pripomore k slabšanju razmer na bojišču. Avstro-ogrška se je borila do zadnjega, in imela dolgo v rokah Debelo grižo, a na koncu so jih Italijani le premagali.

Vir:

[http:// www.dijaski.net/](http://www.dijaski.net/)

<http://sl.wikipedia.org/>

Doberdob, Kraško bojišče 1915-1916 : Vasja Klavora / Mohorjeva založba, 2007